

Granplantasjer som klimatiltak: Velg naturmangfoldet heller enn billige klimatiltak!

Av Gunn Elin Fedreheim (postdoktor Barentsinstituttet, UiT) og Øystein Normann (botaniker)

I kampen for å redusere klimaendringer settes naturen i stadig større grad under press. Nasjonalt har vi sett dette i debattene rundt vindturbinene, hvor klimaeffekten dessverre rangeres høyere enn bevaring av naturmangfoldet. Nå har også debatten kommet til Harstad: planting av gran foreslås som et så viktig (og billig!) klimatiltak at alle vurderinger knyttet til naturmangfoldet må vike. I et saksfremlegg til kommunestyret argumenteres det hardnakket om alle de gode sidene ved planting av Norsk gran, ikke minst fremheves det hvor billig dette klimatiltaket er. Ideen er dårlig, både av hensyn til biologisk mangfold, naturinngrep, miljø OG karbonfangst/klimatiltak.

-Nei kommunaldirektør! Norsk gran er ikke en stedegen art i Harstad!

Kommunaldirektørens innstilling til kommunestyret er at Harstad årlig skal plante Norsk gran på 100 dekar kommunale skogeiendommer. Kommunaldirektøren hevder at Norsk gran er naturlig i Harstad, uten å underbygge påstanden nærmere. Ifølge Naturvernforbundet finnes Norsk gran naturlig sør for Saltfjellet, og altså ikke i Harstad. Nibio påpeker at Harstad ikke har noen observasjoner av gran før 1971. Til tross for dette er det flere *observasjoner* av Norsk gran også i Troms og Finnmark, noe som forklares med den skogpolitikken (med granplanting) Norge har ført og granas overlevelsessevne. Dermed er det en feilaktig påstand kommunaldirektøren kommer med om at grana er naturlig her. Selv om Norsk gran observeres i Harstad betyr det ikke at det er en naturlig art her!

Skogbruksdrift medfører både binding og utslipp av CO₂

I skogen på den nordlige halvkule (boreal skog) er 84 % av karbonet (CO₂) lagret i jordsmonnet. Karbonlagring i jord er et resultat av at døde planter, sopp og bakterier ikke brytes ned fullstendig. Etablering av plantefelt innebærer i de fleste tilfeller at eksisterende løvskog blir fjernet. Rydding av skog gir CO₂-utslipp i flere tiår, spesielt i torvrikt jordsmonn som vi har en god del av langs kysten. Ved planting av gran vil det i vårt klima ta 30 til 40 år før CO₂-tapet etter skogryddinga er erstattet i et nytt plantefelt.

Naturkonsekvenser av granplanting

Miljømyndighetene i Norge bruker hvert år mye ressurser på å fjerne fremmede treslag, og norsk gran (utenfor sitt naturlige område) er en av artene. Norsk gran tåler godt skygge og kan vokse på alle typer jord, og er derfor ettertraktet for skogbruket. Som regel skjer planting av gran på områder med mulighet for god tilvekst (god bonitet). Her finner en imidlertid også de stedegne artene som er mest krevende og sårbare. Valget av områder for utplanting av gran kommer derfor ikke sjelden i konflikt med natur-, kultur- og næringsinteresser. Særlig er rike vegetasjonstyper i skog (rik furuskog, rik bjørkeskog) og åpne landskapstyper (beite- og slåttemark) sårbare for treslagsskifte og plantinger. I forhold til naturlig bjørkeskog er grana nærmest en katastrofe. Skogbunnen er død på grunn av surt og tungt nedbrytbare barnåler, noe som gir skogbunnen et tykt og surt humuslag. Sur råhumus og nedbør sørger for utvasking av næringsstoffene i jorda; jordsmonnet degraderes.

Store flater med monokultur (plantefelt) skygger ut og reduserer artsmangfoldet. Gode beiteområder vil etter hvert bli borte. I forhold til friluftsliv og turistnæring, er ensformige og ugjennomtrengelige plantefelt heller ikke noen bonus. Det er også dokumentert at gran sprer seg langt utenfor plantefeltene. Når stedegne treslag og planter utkonkurreres, vil i verste fall

hele økosystemet i området endres. Grana kan også påvirke biologisk mangfold for planter som krever åpne naturtyper fordi lyskrevende planter utkonkurreres.

Verden har flere miljøutfordringer enn klimaendringene

FNs Naturpanel er krystallklare i sin rapport fra 2019: «Naturen er i trøbbel. Derfor er vi i trøbbel» uttalte Naturpanelets leder. I Norge er over 2000 arter utrydningstruet, og i dag skjer utryddelsen i et tempo vi aldri har sett maken til; mellom ti og hundre ganger fortere. Dilemmaet er at vår naturbruk påvirker klimaet, og at klimaendringene påvirker naturen. Derfor kan ikke vi sette i verk tiltak som skal avbøte den ene siden når det får ubøtelige konsekvenser for den andre siden! Det å plante Norsk gran, en ikke stedsegen art, på Harstad kommunes skogeiendommer vil bidra til tap av biologisk mangfold.

Skal alle klimatiltak være billige?

Innenfor miljøpolitikken er NIMBY et kjent utsagn. Det står for «not in my backyard», oversatt til norsk: ikke i min hage! Overført betyr det at vi er positive til alle tiltak så lenge de ikke berører oss. Vi oppfordrer Harstads politikere til å se at det samme gjelder her. Vi skal ikke si ja til klimatiltak bare fordi de er billige, og fordi det er ubehagelig å gjøre større tiltak i vår egen «hage». Når innstillinga til kommunestyret ser granplanting som en «rimelig måte å møte framtidige krav om å redusere de globale klimagassutslippene» på, viser det manglende forståelse for helheten av tiltaket. Slik det foreslås skal naturmangfoldet lide for at kommunen skal velge det enkleste og billigste klimatiltaket.